ZWIĄZEK POWIATÓW POLSKICH

STANOWISKO KONWENTU POWIATÓW WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

w sprawie projektu zmiany ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej

Pabianice, dnia 6 października 2026 roku

W związku z przekazanym projektem w przedmiocie zmiany ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, niniejszym przedstawiamy stanowisko oraz uwagi do projektowanych zmian.

Proponowane zmiany mają charakter kompleksowy i stanowią odpowiedź na narastające problemy systemu pieczy zastępczej. Obecnie w Polsce w pieczy zastępczej przebywa około 78 tysięcy dzieci, a blisko 1700 oczekuje na realizację postanowienia sądu o umieszczeniu w odpowiedniej formie opieki.

Głównym celem nowelizacji jest rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, poprawa sytuacji rodzin zastępczych i wychowanków opuszczających pieczę, a także dalsza deinstytucjonalizacja opieki nad dzieckiem poprzez:

- **zwiększenie wsparcia finansowego** dla rodzin zastępczych poprzez podwyższenie minimalnych wynagrodzeń rodzin zastępczych zawodowych z 4 567 zł do 6 160 zł miesięcznie, rodzin zastępczych specjalistycznych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pełniących funkcję pogotowia rodzinnego z 4 567 zł do kwoty 7 260 zł miesięcznie;
- wprowadzenie **dodatku stażowego** dla rodzin zawodowych i prowadzących rodzinne domy dziecka, który po pięciu latach pełnienia funkcji będzie wynosił 5% wynagrodzenia i będzie wzrastał wraz ze stażem pracy aż do poziomu 20%;
- **zwiększenie wysokości świadczeń** przeznaczonych na utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych oraz rozszerzenie katalogu form wsparcia dla rodzin zastępczych. W przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych świadczenie wzrośnie z 1 002 zł do 1 325 zł miesięcznie na dziecko. W rodzinach zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz rodzinnych domach dziecka świadczenie wzrośnie z 1 517 zł do 1 628 zł miesięcznie. Dodatek dla dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności wzrośnie z 306 zł do 328 zł miesięcznie;

- zatrudnienie **osoby do pomocy** w każdej rodzinie, niezależnie od rodzaju pieczy, jeżeli uzasadnia to liczba dzieci. Jest to szczególnie istotne w przypadku rodzin spokrewnionych, które dotychczas nie miały takiej możliwości;
- **coroczną waloryzację** świadczeń, dodatków i wynagrodzeń przyznawanych rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka, a także pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie czy zagospodarowanie dla osoby usamodzielnianej na podstawie wskaźnika cen i usług konsumpcyjnych ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego;
- **zwiększenie liczby dzieci**, które mogą przebywać w rodzinach zastępczych zawodowych do 4 dzieci oraz możliwość **obligatoryjnego przekształcenia** rodzin niezawodowych w zawodowe oraz rozwój rodzin pomocowych;
- wprowadzenie **umowy rodzicielstwa** zastępczego zawieranej co do zasady na czas nieokreślony oraz 3 miesięczny okres **wypowiedzenia** umowy, co ma zwiększyć stabilność funkcjonowania rodzin zastępczych. W przypadku nowych rodzin możliwe będzie zawarcie pierwszej umowy na czas określony, jednak nie dłuższy niż 24 miesiące;
- objęcie obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym osób pełniących funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej lub niezawodowej wyłącznie w sytuacji, w którym osoby te nie są objęte ubezpieczeniem z innych tytułów (zatrudnienie, emerytura, rejestracja jako osoba bezrobotna, uczeń, ubezpieczenie współmałżonka);
- wzmocnienie roli **organizacji pozarządowych**, które będą mogły pełnić funkcję organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wspierając powiaty w pozyskiwaniu nowych rodzin, szkoleniu kandydatów oraz zapewnianiu wsparcia już funkcjonującym rodzinom zastępczym;
- realizacja procesu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej poprzez stopniowe **wygaszanie interwencyjnych ośrodków** preadopcyjnych do 2027 roku oraz rozwój rodzinnych form opieki nad najmłodszymi dziećmi;
- wzmacnianie ochrony więzi rodzinnych dzieci. Poprzez obowiązek podejmowania działań mających na celu **łączenie rodzeństwa** przebywającego w różnych formach pieczy zastępczej, o ile będzie to zgodne z dobrem dziecka;
- nałożenie obowiązku na powiat zapewnienia **miejsca** do kontaktów dzieci z rodziną biologiczną, wsparcie w organizacji tych spotkań oraz nieudostępnianie adresu rodzin zastępczych rodzinom biologicznym;
- zmiany w procesie **usamodzielniania** wychowanków pieczy zastępczej, który będzie rozpoczynał się już od ukończenia 16 roku życia i zostanie oparty na indywidualnej diagnozie potrzeb młodego człowieka. Świadczenie na kontynuowanie nauki wzrośnie z 759 zł do 1 300 zł miesięcznie. Ponadto możliwe będzie przyznawanie dodatkowych **świadczeń** losowych dla usamodzielnianych wychowanków oraz możliwości zróżnicowania wysokości świadczeń związanych z usamodzielnieniem, powyżej minimalnej wartości wskazanej w ustawie, przez radę powiatu, w zależności od kryteriów określonych w uchwale rady. Możliwość różnicowania świadczeń będzie zależna od stopnia zaangażowania wychowanka w działania prowadzące do jego samodzielności;
- wprowadzenie zatrudnienia w systemie zadaniowego czasu pracy albo umowy o świadczenie usług **opiekuna** usamodzielnienia wychowanka pieczy instytucjonalnej i jego minimalnego **wynagrodzenia** w kwocie co najmniej 300 zł miesięcznie za każdego wychowanka objętego wsparciem. Wynagrodzenie będzie podlegało corocznej waloryzacji;

- obowiązek zatrudniania **asystenta** rodziny w każdej gminie. Asystent będzie kierowany do rodziny, z której dziecko po raz pierwszy trafiło do pieczy zastępczej a jeśli będzie go przydzielał sąd, zgoda rodziny nie będzie konieczna;
- **zatrudnienie** przez powiat **asystenta** rodziny pracującego z rodzinami, w stosunku do których orzeczono zabezpieczenie dziecka w pieczy zastępczej w sytuacji, w których praca asystenta przydzielonego przez gminę nie przyniosła spodziewanych rezultatów. Celem tych działań będzie zwiększenie szans na reintegrację rodzin i bezpieczny powrót dzieci do środowiska rodzinnego. Przyznanie rodzinie asystenta odbywać się będzie w uzgodnieniu pomiędzy gminą a powiatem, w taki sposób by działania prowadzone przez poszczególne jednostki nie kolidowały ze sobą oraz by racjonalnie dysponować posiadanymi zasobami;
- włączenie **pielęgniarek** do katalogu kwalifikacji osób zatrudnianych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i zatrudnianie ich stosownie do potrzeb;
- **współfinansowanie** pieczy zastępczej przez **gminy** będzie uzależnione od rodzaju pieczy, a nie – jak dotychczas – od długości pobytu dziecka. Obecnie udział gmin wynosi 10% kosztów w pierwszym roku pobytu dziecka, 30% w drugim roku i 50% od trzeciego roku pobytu. Projekt odchodzi od tej zasady i po wejściu w życie nowych przepisów:
    - w przypadku rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka **gmina** będzie finansowała **50% kosztów** pobytu dziecka od pierwszego dnia umieszczenia w pieczy;
    - w przypadku pieczy **instytucjonalnej** gmina będzie finansowała **40% kosztów** pobytu dziecka od początku jego pobytu;
    - w przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych koszty pobytu dziecka będą w **100% pokrywane przez powiat**. Rozwiązanie to niesie za sobą wykreślenie z zadań gminy współfinansowania pobytu dziecka w tej formie pieczy zastępczej.

    Rozwiązanie to ma zachęcać samorządy do rozwijania rodzinnych form pieczy zastępczej oraz prowadzenia skutecznej pracy profilaktycznej z rodzinami. Projekt dodatkowo wpisuje w zadania gminy wspieranie powiatu w poszukiwaniu rodzin zastępczych spokrewnionych dla dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.

Przedstawione w projekcie zmiany należy ocenić pozytywnie pod względem kierunku działań zmierzających do rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, poprawy sytuacji rodzin zastępczych oraz zwiększenia wsparcia dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Wiele proponowanych rozwiązań odpowiada na rzeczywiste potrzeby systemu i stanowi realizację postulatów zgłaszanych od wielu lat przez samorządy oraz podmioty realizujące zadania z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej.
Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że wdrożenie projektowanych zmian będzie wiązało się ze znaczącym wzrostem **kosztów** ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Podwyższenie wynagrodzeń rodzin zastępczych, wprowadzenie dodatków stażowych, coroczna waloryzacja świadczeń, nowe obowiązki związane z organizacją kontaktów dzieci z rodzinami biologicznymi, zatrudnianiem opiekunów usamodzielnienia, finansowaniem składek zdrowotnych czy tworzeniem dodatkowych form wsparcia będą generowały istotne i stale rosnące wydatki po stronie powiatów. Szczególne obawy budzi nakładanie kolejnych obowiązków **kadrowych** na samorządy bez zapewnienia odpowiednich zasobów kadrowych. Już obecnie na rynku pracy obserwowany jest

poważny niedobór pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny. Trudności w pozyskiwaniu kandydatów wynikają przede wszystkim z wysokiej odpowiedzialności zawodowej, obciążenia pracą oraz niewystarczającej atrakcyjności wynagrodzeń w stosunku do zakresu realizowanych zadań

Wprowadzenie obowiązku zatrudniania **asystentów** rodziny w każdej gminie, rozszerzenie ich kompetencji oraz możliwość zatrudniania dodatkowych asystentów przez powiaty może okazać się bardzo trudne do realizacji w praktyce. W wielu jednostkach samorządu terytorialnego już obecnie występują wakaty na stanowiskach asystentów rodziny i pracowników socjalnych, a liczba osób posiadających wymagane kwalifikacje jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb. Powiat Zgierski jest największym powiatem w województwie łódzkim zarówno pod względem liczby mieszkańców, jak i liczby rodzin korzystających ze wsparcia systemu pomocy społecznej oraz pieczy zastępczej. Realizacja proponowanych rozwiązań wymaga utworzenia odpowiedniego zaplecza organizacyjnego, zapewnienia dodatkowej bazy lokalowej, wyposażenia stanowisk pracy oraz zatrudnienia wykwalifikowanej kadry asystentów rodziny. Dodatkowo istnieje ryzyko, że część gmin, dysponując możliwością przekazywania rodzin wymagających intensywnego wsparcia do działań realizowanych przez powiat, będzie ograniczać własne zaangażowanie w pracę z rodziną biologiczną. W praktyce może to prowadzić do stopniowego przenoszenia odpowiedzialności za realizację zadań należących obecnie do gmin na szczebel powiatowy, bez jednoczesnego przekazania adekwatnych środków finansowych i kadrowych. Ponadto proponujemy doprecyzowanie przepisów poprzez jednoznaczne wskazanie, że w przypadku przydzielenia asystenta rodziny lub w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej współpraca rodziny z asystentem winna mieć charakter obowiązkowy i nie może zostać jednostronnie zakończona przez rodziców. Postulujemy doprecyzowanie przepisów w taki sposób, aby jednoznacznie określały zakres odpowiedzialności gmin i powiatów, a także gwarantowały przekazanie dodatkowych środków finansowych na realizację nowych zadań. Pozwoli to uniknąć sytuacji, w której powiat stanie się głównym realizatorem działań z zakresu pracy z rodziną biologiczną, pomimo że zadanie to pozostaje przede wszystkim zadaniem własnym gmin.

Zwracamy także uwagę na konieczność doprecyzowania rozwiązań dotyczących zatrudniania i finansowania **pielęgniarek** w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Postulujemy wprowadzenie odpowiednich zapisów ustawowych umożliwiających finansowanie świadczeń pielęgniarskich ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia. Opieka zdrowotna nad dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej stanowi element systemu ochrony zdrowia i nie powinna być finansowana wyłącznie ze środków samorządów powiatowych. Brak wskazania źródła finansowania może skutkować znacznym wzrostem kosztów funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych, bez zapewnienia dodatkowych środków na realizację tego zadania. Wnosimy zatem o wprowadzenie zmian zarówno w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jak również w przepisach regulujących finansowanie świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych, które jednoznacznie umożliwią finansowanie pracy pielęgniarek przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

W związku z powyższym należy podkreślić, że skuteczne wdrożenie projektowanych rozwiązań wymaga nie tylko zapewnienia dodatkowych środków finansowych na realizację nowych zadań, ale również podjęcia systemowych działań mających na celu zwiększenie dostępności kadr pomocy społecznej i wsparcia rodziny. Bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego oraz kadrowego istnieje ryzyko, że część nowych obowiązków będzie trudna do wykonania przez samorządy

w zakładanym przez ustawodawcę zakresie.

Biorąc pod uwagę skalę planowanych zmian, niezbędne będzie odpowiednie przygotowanie organizacyjne i finansowe samorządów do wdrożenia nowych rozwiązań.

Przewodniczący Konwentu
Powiatów Województwa Łódzkiego
Janusz Mielczarek
Starosta Łęczycki